

OČITOVANJE DRUŠTVA UMJETNIKA SUVREMENOG CIRKUSA

Povodom reakcija koje su uslijedile nakon izvedbe predstave Piti Peta Hofen Show francuske skupine CIE LPM na Festivalu uličnih čarobnjaka u Istri, Društvo umjetnika suvremenog cirkusa, kao strukovna organizacija koja okuplja umjetnike i umjetnice, radnike i radnice suvremenog cirkusa u Hrvatskoj, smatra važnim javno se očitovati te iznijeti svoj stav o pitanjima koja su se otvorila u javnom prostoru.

Predstava Piti Peta Hofen Show nastala je 2017. godine i do danas je izvedena više od 300 puta na festivalima diljem svijeta – u Argentini, Austriji, Belgiji, Brazilu, Češkoj, Danskoj, Francuskoj, Italiji, Izraelu, Kanadi, Litvi, Latviji, Nizozemskoj, Norveškoj, Njemačkoj, Poljskoj, Portugalu, Španjolskoj, Švicarskoj i drugima. Godine 2019. osvojila je nagradu žirija i nagradu publike na Festival Internacional de Teatre de Tarragona, a 2021. godine na španjolskom festivalu ARCA osvojila je i nagradu dječjeg žirija i nagradu profesionalnih selektora. Ako su brojni renomirani festivali godinama predstavu smatrali prikladnom za opću publiku – čemu onda svjedočimo u Istri?

Ne svjedočimo raspravi o jednom kulturnom programu, festivalu ulične umjetnosti ili žonglerskoj predstavi. Svjedočimo društvu koje se želi predstavljati kao otvoreno, pluralno i moderno, ali samo dok umjetnost ostaje unutar unaprijed zadanih granica i služi isključivo kao bezazlena zabava.

Kako sami navode umjetnici skupine CIE LPM: „Naš umjetnički svijet izvire iz lakrdije, burleske i komedije u službi društvene kritike. Oštrim humorom propitujemo proturječja ljudske egzistencije. Naš se pristup oslanja na podsmijeh i samoismijavanje, crpeći iz burlesknih kazališnih tradicija i onih cirkuskih praksi koje ruše ustaljene obrasce.“

Zahtjevi za upozorenjima na svaku potencijalnu nelagodu polaze od pretpostavke da je umjetnost opasna, a publika nemoćna.

Predstava je izvedena u javnom prostoru i bila je besplatno dostupna svim posjetiteljima festivala. Roditelji i skrbnici tijekom cijelog trajanja izvedbe imali su mogućnost procijeniti odgovara li sadržaj njihovoj djeci te, ukoliko su smatrali da nije primjeren, udaljiti se s izvedbe u bilo kojem trenutku.

Posebno zabrinjava način na koji se u dijelu javnih reakcija izjednačavaju različiti sadržaji i teme. Prizori koji tematiziraju ljudsko tijelo, rođenje, tjelesnost, apsurd ili društvene tabue postaju istovjetni seksualnom nasilju i zlostavljanju djece. Takva

izjednačavanja nisu samo netočna nego i opasna, jer relativiziraju ozbiljnost stvarnih oblika nasilja te onemogućuju smislen razgovor o umjetničkom sadržaju.

Nije svaki prikaz tijela, seksualnosti ili bioloških procesa automatski neprimjeren djeci, niti je svaka tema koja izaziva nelagodu ili se ne uklapa u nečije svjetonazorske okvire oblik ugrožavanja djece. Između umjetničke provokacije, satire, burleske, prikaza tjelesnosti i stvarno štetnog sadržaja postoje značajne razlike.

U konkretnom slučaju ne postoje razlozi za tvrdnju da je izvedba prelazila granice sadržaja koji bi mogao štetno utjecati na djecu. Može se raspravljati je li pojedini prizor nekome bio duhovit, uspješan ili estetski prihvatljiv, no to je bitno drukčije pitanje od optužbi koje impliciraju zlostavljanje, ugrožavanje ili seksualizaciju djece. Miješanjem tih kategorija ne štitimo djecu i otežavamo razlikovanje stvarnih problema od ideoloških neslaganja.

Ono čemu danas svjedočimo nije rasprava koja je proizašla iz neposrednog iskustva gledanja predstave, već naknadno moralno vrednovanje pojedinih izdvojenih prizora. Dodatno zabrinjava činjenica da su pojedini fragmenti izvedbe snimani, izdvajani iz izvornog konteksta i distribuirani putem društvenih mreža na način koji pogoduje stvaranju negativnih reakcija i javne osude, umjesto poticanju informirane i argumentirane rasprave o umjetničkom djelu u cjelini. 100tinjak gledatelja na izvedbi predstave u Taru, koji pritom nisu otišli sa izvedbe, i koji jedino mogu letimino reći svoj dojam naspram tisuće i tisuće uzrujanih komentatora na društvenim mrežama koji nikada nisu ni pogledali predstavu.

Zabrinjava i brzina kojom su se pojedine institucije i javni dionici ogradili od manifestacije koju su prethodno podržavali, očito pod pritiskom negativnih reakcija i mogućih političkih posljedica. Takve situacije otkrivaju koliko su partnerstva između institucija i nezavisne kulturne scene često krhka te koliko podrška umjetničkim programima ponekad traje samo dok oni ne izazovu kontroverzu ili javno neslaganje.

Atmosfera zazora prema umjetničkoj slobodi, koja se posljednjih godina sve češće pojavljuje u javnom prostoru, i ovoga se puta manifestirala kroz zahtjeve za ograničavanjem ili sankcioniranjem umjetničkog izraza. Posebno zabrinjava uključivanje političkih aktera u kampanje javnog pritiska protiv umjetničkih sadržaja, pri čemu se estetska, svjetonazorska ili moralna neslaganja nastoje pretvoriti u argument za njihovo uklanjanje ili diskreditaciju.

Istodobno, svjedočimo paradoksu da se načelo slobode govora i izražavanja često zagovara samo onda kada štiti vlastite stavove i vrijednosti.

Društvo umjetnika suvremenog cirkusa stoga izražava punu podršku kolegicama i kolegama iz Udruge Čarobnjakov šešir, organizatorima Festivala uličnih čarobnjaka, koji već dugi niz godina predano i profesionalno razvijaju programe suvremenih izvedbenih umjetnosti te doprinose kulturnom životu Istre i Hrvatske.

Podržavamo njihovo pravo na autonomnu umjetničku selekciju i stojimo uz njihovu slobodu da publici predstavljaju raznolike, izazovne i umjetnički relevantne programe. Vjerujemo njihovoj stručnoj procjeni, izgrađenoj kroz godine kontinuiranog rada, međunarodne suradnje i potvrđene kvalitete programa koje stvaraju.

U vremenu sve češćih pritisaka na umjetničko djelovanje, smatramo važnim jasno poručiti da se umjetnička sloboda ne brani samo kada je ugodna, očekivana ili općeprihvaćena, već upravo onda kada je osporavana. Obrana prostora za različite umjetničke glasove istodobno je obrana slobodnog, demokratskog i kulturno vitalnog društva.

Upravni odbor DUSC-a (Antonia Kuzmanić, Nikola Mijatović, Dora Komenda, Jadranka Žinić Mijatović)